

ความผิดฐานฉ้อโกง : ศึกษากรณีการฉ้อโกงการบริการ

นิรชา บุญอภัย*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณภักดิ์**

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ ความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ และหลักทฤษฎีทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย หลักการบัญญัติกฎหมายอาญาชอบด้วยเหตุผล รวมทั้งศึกษาหลักเกณฑ์ในเรื่องการฉ้อโกงการบริการของกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษ ตลอดจนศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทย เปรียบเทียบกับความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการ ให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสม และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

จากการศึกษา พบว่า ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นการกระทำความผิดอาญาต่อทรัพย์สิน ซึ่งการก่ออาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไป ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนารูปแบบของการกระทำที่มีความหลากหลายและมีความแยบยลมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยนับตั้งแต่มีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาขึ้นมา ความผิดฐานฉ้อโกง ยังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขเพิ่มเติมในเนื้อหาสาระสำคัญแต่อย่างใด

โดยในกรณีของ “การฉ้อโกงการบริการ” ซึ่งในปัจจุบัน สภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีสิ่งต่าง ๆ เข้ามาอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับการบริการในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น การบริการ จึงถือว่ามี ความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง แต่ในปัจจุบันยังมีช่องว่างของกฎหมายอยู่มาก ทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการได้ หรือในบางกรณีการลงโทษก็ยังไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่มีอยู่ หากไม่มีการป้องกัน หรือไม่มีการออกกฎหมายให้ครอบคลุมการกระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ หรือไม่มีการออกกฎหมายที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชน ส่งผลต่อประเทศชาติ รวมทั้งความสงบสุขของบ้านเมือง

ดังนั้น ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย เพื่อให้ครอบคลุมเรื่องการฉ้อโกงที่เกี่ยวข้องกับการบริการ ให้มีแนวทางตามกฎหมายต่างประเทศ โดยควรเพิ่มเติมความผิดฐานฉ้อโกงการบริการในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อครอบคลุมพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถใช้บังคับได้กับการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการและสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีบทบัญญัตินี้แล้ว จะช่วยลดการก่ออาชญากรรมอันเกี่ยวกับการบริการในสังคม ได้มากยิ่งขึ้น

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ABSTRACT

The objective of this article is to research on concepts and theories of fraud under the law of Thailand and other countries, principles of law relating to fraud i.e. no crime can be committed, nor punishment imposed without a pre-existing penal law (nullum crimen, nulla poena sine lege), principle of necessary conditions for the legitimate infliction of criminal punishment, and fraud relating to service under the law of Germany, France and England. This thesis provides a study and an analyze problems of fraud relating to service under the law of Thailand in comparison with other countries in order to improve fraud law of Thailand relating to service sustainably.

Nowadays, the routine of one's daily life has gradually altered by the influence of service as service offers various forms of convenience to one's life and the society. However, from the study, it is found that criminal fraud under the Criminal Code of Thailand has never been amended in order to be applicable to continuously improved pattern of criminal acts with the intent to part property from victims, especially in the case of criminal fraud relating to service. If there is no appropriate measures to deal with such criminal acts, it will be harmful to people and society and contrary to peace and morality of the people.

Therefore, with the law of fraud in other countries as a guideline, there should be an amendment of the Criminal Code of Thailand in order to recognize any criminal acts relating to service as act of fraud and punish the wrongdoer accordingly. If such law is effectively enforced, the crime rate regarding service will be reduced.

1. บทนำ

ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นการกระทำความผิดอาญาต่อทรัพย์สิน ซึ่งการก่ออาชญากรรมในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีผลกระทบต่อประชาชนทั่วไป เนื่องจากการฉ้อโกงเป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ที่เป็นการหลอกลวงให้หลงเชื่อ โดยไม่มีการชู้เชิญ ประทุษร้ายหรือทำให้อกส้าว เป็นความผิดที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน ในลักษณะ 12 หมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 341 - 348 ซึ่งประกอบด้วย 6 ฐานความผิดด้วยกัน โดยเป็นความผิดที่ยอมความได้ ยกเว้น มาตรา 343 อันเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน ที่ไม่สามารถยอมความได้

บทบัญญัติหลักว่าด้วยความผิดฐานฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่น ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอก

ให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงตั้งแต่วันนั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐาน ฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งนับตั้งแต่มีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาขึ้นมา ความผิดฐานฉ้อโกง ยังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขเพิ่มเติมในเนื้อหาสาระสำคัญแต่อย่างใด

โดยในกรณีที่จะศึกษานี้คือ ในเรื่องของ “การฉ้อโกงการบริการ” ซึ่งในปัจจุบัน สภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีสิ่งต่างๆเข้ามาอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับการบริการในด้านต่างๆเพิ่มมากขึ้นตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) “การบริการ”¹ หมายถึง การปฏิบัติรับใช้ การให้ความสะดวกต่างๆหรืออาจจะกล่าวได้ว่า การบริการ คือ กิจกรรมหรือกระบวนการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กรเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่น เพื่อให้ได้รับความสะดวกสบายหรือเกิดความพึงพอใจจากผลของการกระทำ (การบริการ) นั้น โดยมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของในทางรูปธรรมและไม่จำเป็นต้องรวมอยู่กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ทั้งยังอาจเกิดจากความเอื้ออาทร มีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล การให้ความสะดวกรวดเร็ว การให้ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ดังกล่าวข้างต้น การบริการในด้านต่างๆ นั้น จึงถือว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน

2. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบัญญัติกฎหมายและการกำหนดโทษในกฎหมายอาญาของไทย

การกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น บุคคลจะต้องรับโทษในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และได้กำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมาย

2.1 หลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (No Crime, No Punishment without a Previous Penal Law)²

การกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และได้กำหนดโทษไว้ ซึ่งโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมาย

หลักกฎหมายห้ามย้อนหลังในทางอาญานี้ เป็นหลักนิติปรัชญาสากลที่มีต้นกำเนิดมาจากภาษิตกฎหมายละตินว่า “nullum crimen sine lege” คือ ไม่มีการกระทำความผิดหากไม่มีกฎหมายกำหนด และ “nulla poena sine lege” คือ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษหากไม่มีกฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษ

¹ ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์. หน้า 680.

² เอกูต์ เอช. (2477). กฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 69 - 70.

ว่า “No crime, no punishment without a previous penal code” อันหมายความว่า กฎหมายอาญาจะย้อนหลังไปใช้บังคับแก่ ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนวันที่กฎหมายใช้บังคับ เพื่อลงโทษหรือเพิ่มโทษบุคคลให้หนักยิ่งขึ้นมิได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือจะใช้บังคับกฎหมายอาญาให้เป็นผลร้ายแก่บุคคลเฉพาะการกระทำผิดที่เกิดขึ้นหลังวันประกาศ ใช้บังคับกฎหมายแล้วเท่านั้น

2.2 แนวคิดที่ทำให้การบัญญัติกฎหมายอาญาชอบด้วยเหตุผล³

ในการบัญญัติกฎหมายใด ๆ ก็ตามรัฐต้องคำนึงถึงหลายปัจจัยด้วยกัน เนื่องจากรัฐไม่สามารถออกกฎหมายได้ตามใจชอบเพียงเพราะรัฐเป็นผู้มีอำนาจออกกฎหมายเท่านั้นตรงกันข้ามรัฐต้องคำนึงว่ากฎหมายที่บัญญัติขึ้นนั้นชอบด้วยเหตุและผลหรือไม่ โดยเหตุนี้กฎหมายอาญาจึงต้องหาเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อสนับสนุนการบัญญัติกฎหมายที่กำหนดลักษณะการกระทำผิดและกำหนดโทษไว้ว่ากฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ชอบด้วยเหตุและผล สำหรับประเด็นเรื่องกฎหมายอาญาอันชอบด้วยเหตุและผลนี้มีแนวคิดแบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎีใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีเด็ดขาด กับ ทฤษฎีไม่เด็ดขาดหรือทฤษฎีสัมผัส

2.3 คุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานฉ้อโกง

บทบัญญัติความผิดอาญาฐานต่าง ๆ มีสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองเป็นส่วนแฝงอยู่ สิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองเป็นส่วนแฝงอยู่ในบทบัญญัติความผิดฐานต่าง ๆ นี้ไม่ใช่สิ่งที่มีรูปร่างหรือวัตถุหรือบุคคล แต่เป็นสภาพที่พึงปรารถนาที่กฎหมายต้องการประกันจากการล่วงละเมิด ซึ่งเป็นเรื่องในทางความคิด สิ่งนี้ในตำราเยอรมันเรียกว่า “Rechtsgut” ซึ่งในภาษาไทยเรียกว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย”⁴

คุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครองในความผิดฐานฉ้อโกงนี้ คือ ความเสียหายในทางทรัพย์สินของผู้อื่นที่เกิดจากการหลอกลวง ดังนั้น ฉ้อโกงจึงมุ่งที่จะคุ้มครองทรัพย์สินโดยเฉพาะ และไม่ได้คุ้มครองความไว้วางใจของผู้อื่น หรือเสรีภาพในการจ่ายโอนทรัพย์สิน⁵

การฉ้อโกงการบริการ หรือ การได้ไปซึ่งการบริการโดยการหลอกลวงนั้น ความรู้พื้นฐานและแนวความคิดที่สำคัญที่ควรจะศึกษาเบื้องต้น คือ ความหมายของการบริการ ลักษณะและประเภทของการบริการ ความหมายของการบริการ คือ พฤติกรรม กิจกรรม การกระทำ ที่บุคคลหนึ่งทำให้หรือส่งมอบอีกบุคคลหนึ่ง โดยมีเป้าหมายและมีความตั้งใจในการส่งมอบอันนั้น

การบริการ⁶ คือ กิจกรรมหรือกระบวนการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นให้ได้รับความสุข และความสะดวกสบายหรือเกิดความพึงพอใจจากผลของการกระทำนั้น โดยมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของในรูปธรรมและไม่จำเป็นต้องรวมอยู่กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ทั้งยังเกิดจากความเอื้ออาทร มีน้ำใจ ไมตรี เปี่ยมด้วยความปรารถนาดี ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ความสะดวกรวดเร็ว ให้

³ หยุต แสงอุทัย. “การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา”. ดุลพาห 7, 3 (กรกฎาคม 2503). หน้า 4-6.

⁴ คณิต ณ นคร. (2553). พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : วิทยุชน. หน้า 57.

⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2559). คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามประมวลกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : วิทยุชน. หน้า 124.

⁶ สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2560, <https://www.gotoknow.org/posts/492001>

ความเป็นธรรมและความเสมอภาค

หลักของการให้บริการนั้นต้องสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ได้ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องดำเนินการไปโดยอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่าเทียมกันทุกคน ทั้งยังให้ความสำคัญสะดวกสบายไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร และไม่สร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้ใช้บริการมากเกินไป โดยการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการมากที่สุด คือ การให้บริการที่ไม่คำนึงถึงตัวบุคคลหรือเป็นการให้บริการที่ปราศจากอารมณ์ไม่มีความชอบพอ

โดยสรุปแล้ว การบริการ คือ กิจกรรมหรือกระบวนการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นเพื่อให้ได้รับความสะดวกสบายหรือเกิดความพึงพอใจจากผลของการกระทำ (การบริการ) นั้น โดยมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของในทางรูปธรรมและไม่จำเป็นต้องรวมอยู่กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ทั้งยังอาจเกิดจากความเอื้ออาทร มีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูล การให้ความสะดวกรวดเร็ว การให้ความสำคัญเป็นธรรมและความเสมอภาค

ดังกล่าวข้างต้น การบริการในด้านต่าง ๆ นั้น จึงถือว่ามีสำคัญและมีความจำเป็นอย่างมากในสังคมปัจจุบัน

3. ความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการตามกฎหมายต่างประเทศ

ความผิดฐานฉ้อโกงของประเทศต่าง ๆ อาจมีความแตกต่างกันออกไป แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ เพื่อป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด ซึ่ง กรณีที่จะกล่าวถึงในบทนี้คือ เรื่องที่เกี่ยวกับวิวัฒนาการและความเป็นมาของความผิดฐานฉ้อโกง องค์ประกอบความผิดฐานฉ้อโกง ลักษณะความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการ ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษ ดังนี้ คือ

3.1 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประมวลกฎหมายอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Criminal Law Code 1998) มาตรา 265a กำหนดว่า “ประโยชน์ที่ได้มาโดยการหลอกลวง (1) ผู้ใดได้มาซึ่งผลประโยชน์ จากเครื่องอัตโนมัติหรือเครือข่ายโทรคมนาคมให้บริการเพื่อสาธารณะ หรือการใช้บริการการขนส่ง หรือได้มาซึ่งสิทธิในการเข้าหน่วยงานหรือสถาบันโดยการหลอกลวง โดยมีเจตนาที่จะไม่ชำระค่าตอบแทนเพื่อการดังกล่าว ผู้นั้นมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือโทษปรับ เว้นแต่การกระทำนั้นสามารถลงโทษได้ตามมาตราอื่นซึ่งมีโทษหนักกว่า”⁷

จากมาตราดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากฎหมายของประเทศเยอรมนีครอบคลุมถึงการกระทำผิด

⁷ German Criminal Law Code 1998 Section 265a

Obtaining Benefits by Devious Means

(1) Whoever obtains the benefits of an automat or a telecommunications network serving public purposes, conveyance by a means of transportation or entrance to an event or institution by devious means, with the intent of not paying the price, shall be punished with imprisonment for not more than one year or a fine if the act is not punishable under other provisions with a more severe punishment.

โดยวิธีการหลอกลวงให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่มีใช้ทรัพย์สินเป็นรูปร่างจับต้องได้เท่านั้น

3.2 สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ตามประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Penal Code of France 1994) มาตรา 313 - 5 กำหนดการกระทำที่มีลักษณะเดียวกับการฉ้อโกงไว้ดังนี้

“บุคคลใดรู้อยู่แล้วว่าไม่สามารถที่จะจ่ายหรือจงใจที่จะไม่จ่าย

1) ซึ่งอาหารและเครื่องดื่มในกรณีที่มีหลักฐานว่าอาหารและเครื่องดื่มได้ถูกจำหน่ายไปแล้ว
2) จองหรือเข้าอยู่อย่างแท้จริงในห้องพัก ในสภาพที่จัดให้มีการเข้าพักอาศัยได้ในกรณีที่มีการเข้าอยู่อาศัยไม่เกินสิบวัน

3) สั่งน้ำมันหรือน้ำมันเครื่องซึ่งผู้กระทำผิดมีถึงน้ำมันของยานพาหนะที่ถูกเติม โดยทั้งหมดหรือบางส่วนโดยบุคคลที่กระทำเป็นอาชีพ

4) ทำให้ตัวเองต้องอาศัยยานพาหนะในการขนส่ง เช่น แท็กซี่หรือยานพาหนะที่เช่ามา ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนและปรับ 7500⁸

3.3 ประเทศอังกฤษ

พระราชบัญญัติฉ้อโกง ค.ศ. 2006 (Fraud Act 2006)⁹ มาตรา 11¹⁰ กำหนดว่า การได้ไปซึ่ง

⁸ Penal Code of France 1994 ARTICLE 313-5 SECTION II

OFFENCES SIMILAR TO FRAUDULENT OBTAINING

Articles 313 - 5 to 313 - 6

Swindling is when a person, knowing himself to be wholly unable to meet payment or being determined not to pay:

(1) orders food or drink in premises where food or drink are sold;

(2) books and effectively occupies one or more bedrooms in an establishment letting rooms, where the occupation does not exceed ten days;

(3) orders fuel or lubricants with which he has the tanks of a vehicle partly or completely filled by a professional distributor;

(4) causes himself to be transported by a taxi or rental vehicle.

Swindling is punished by six months' imprisonment and a fine of €7,500.

⁹The Law Commission Recommends a Simpler Law of Fraud [Online], available URL: <http://www.lawcom.gov.uk/docs/lc276sum.pdf>, 2008 (October, 30).

¹⁰ Fraud Act 2006 Section 11

Obtaining services dishonestly

(1) A person is guilty of an offence under this section if he obtains services for himself or another

(a) by a dishonest act, and

(b) in breach of subsection (2).

(2) A person obtains services in breach of this subsection if

บริการโดยการทุจริต

- (1) ผู้ใดได้มาซึ่งการบริการ แก่ตนเองหรือผู้อื่น เป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ เมื่อ
 - (a) เป็นการได้มา โดยการกระทำที่ไม่สุจริต และ
 - (b) ได้มาโดยฝ่าฝืน (2)
- (2) ผู้ใดได้มาซึ่งการบริการ จะเป็นการฝ่าฝืนอนุมาตรานี้ ถ้าหาก
 - (a) การบริการมีขึ้นเมื่อมีการชำระเงินแล้ว หรือกำลังชำระเงิน หรือจะชำระเงินสำหรับการบริการนั้น
 - (b) ผู้นั้นได้รับบริการโดยมิได้ชำระเงินหรือมิได้ชำระเงินเต็มจำนวนเพื่อ การบริการดังกล่าว
 - (c) เมื่อผู้นั้นได้รับบริการ โดยที่ ผู้นั้นทราบว่า
 - (i) การบริการดังกล่าวมีขึ้นตามที่กล่าวไว้ใน (a) หรือ
 - (ii) การบริการดังกล่าวอาจมีขึ้น แต่ตั้งใจไม่ชำระค่าบริการ หรือ ชำระไม่เต็มจำนวน
- (3) ผู้นั้นมีความผิดตามมาตรานี้และมีความรับผิด โดยมีโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือโทษปรับ (หรือทั้งจำทั้งปรับ)

จากกรณีดังกล่าว เช่น บุคคลมีเจตนาทุจริตขอรับบริการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตที่จะต้องมีการชำระเงินแต่หลีกเลี่ยงการชำระเงินเมื่อตนมีหน้าที่ต้องชำระ หรือ ถอดรหัสเพื่อใช้บริการเคเบิลหรือโทรทัศน์ดาวเทียม โดยไม่ต้องชำระค่าบริการ ตลอดจนการขอรับบริการโดยให้ข้อมูลเท็จกับระบบคอมพิวเตอร์หรือเครื่องจักร

(a) they are made available on the basis that payment has been, is being or will be made for or in respect of them,

(b) he obtains them without any payment having been made for or in respect of them or without payment having been made in full, and

(c) when he obtains them, he knows

(i) that they are being made available on the basis described in paragraph (a), or

(ii) that they might be,

but intends that payment will not be made, or will not be made in full.

(3) A person guilty of an offence under this section is liable

(a) on summary conviction, to imprisonment for a term not exceeding 12 months or to a fine not exceeding the statutory maximum (or to both);

(b) on conviction on indictment, to imprisonment for a term not exceeding 5 years or to a fine (or to both).

4. วิเคราะห์ปัญหาของกฎหมายไทยและแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องกับการ ฉ้อโกงการบริการ

องค์ประกอบหนึ่งของความผิดฐานฉ้อโกงตามกฎหมายไทยคือการทำผิดได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นจากการหลอกลวง โดยที่องค์ประกอบนี้มีลักษณะเดียวกันกับกฎหมายเยอรมันที่ความเสียหายทางด้านทรัพย์สินเป็นจุดเกาะเกี่ยวระหว่างการหลอกลวงและการหลงเชื่อ ทำให้การฉ้อโกงของผู้กระทำผิดนั้นสมบูรณ์ ดังนั้นความเสียหายทางทรัพย์สินจึงเป็นประเด็นสำคัญในการพิจารณาตามกฎหมายไทยว่าการหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งการบริการนั้นถือเป็นการที่ผู้กระทำผิดได้ไปซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นจากการหลอกลวงหรือไม่

เนื่องจากกฎหมายอาญาของไทยมิได้กำหนดนิยามคำว่าทรัพย์สินดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การตีความคำว่าทรัพย์สินอาจต้องเปรียบเทียบกับกฎหมายแพ่งในลักษณะที่เป็นกฎหมายใกล้เคียง แม้ว่าหลักการตีความกฎหมายอาญาจะเคร่งกว่ากฎหมายแพ่ง แต่การนำคำนิยามของทรัพย์สินตามกฎหมายแพ่งไม่ได้เป็นการนำบทกฎหมายใกล้เคียงมาตีความให้เป็นผลร้าย เพราะเจตนารมณ์ของกฎหมายอาญาลักษณะฉ้อโกงต้องการคุ้มครองทรัพย์สิน ซึ่งมีลักษณะกว้างกว่าทรัพย์สินที่เป็นวัตถุที่มีรูปร่างสามารถจับต้องได้ดังที่กฎหมายว่าด้วยความผิดฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์กำหนดไว้ อีกทั้งความผิดฐานฉ้อโกงมาจากการหลอกลวง ซึ่งโดยธรรมชาติแล้วการหลอกลวงสามารถหลอกลวงเพื่อให้ได้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมาที่ไม่จำกัดเฉพาะวัตถุที่มีรูปร่าง ผู้กระทำผิดสามารถหลอกลวงเพื่อให้บุคคลกระทำการอื่นได้อันเป็นประโยชน์แก่ตนก็ได้ เช่น การโอนเงิน ดังนั้นความเสียหายทางทรัพย์สินตามความผิดฐานฉ้อโกงจึงควรเป็นความเสียหายทาง “ทรัพย์สิน” ตามคำนิยามในกฎหมายแพ่ง

อย่างไรก็ดี การวินิจฉัยความผิดฐานฉ้อโกงของไทยนั้นมุ่งไปที่ตัวทรัพย์สินที่เป็นวัตถุแห่งการกระทำผิดมากเกินไป โดยพิจารณาว่าการหลอกลวงเป็นการทำให้ผู้ถูกหลอกลวงขาดกรรมสิทธิ์หรือขาดสิทธิครอบครองในตัวทรัพย์สินหรือไม่ หากได้พิจารณาถึงความเสียหายทางทรัพย์สินอันเป็นความหมายเชิงเศรษฐกิจด้วยไม่ เช่น จำเลยได้ทำการหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จากการขนส่ง¹¹ อันที่กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนหากพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส หรืออังกฤษ การกระทำดังกล่าวจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกง หรือ หลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งการบริการ ทั้งที่ตนทราบดีถึงกฎหมายที่ห้ามมิให้พนักงานนำรถขึ้นไปจอดในอาคารจอดรถ จึงเป็นการได้รับการบริการจากการทำที่ไม่สุจริต¹² หากพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษโจทก์มีความผิดฐานฉ้อโกง

จากทั้ง 2 กรณี ดังกล่าวข้างต้น นั้น น่าจะถือว่าเป็นการได้ไปซึ่งทรัพย์สิน ตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 138 เพราะ ถือว่าเป็นวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ ซึ่ง การได้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเพิ่มขึ้นมา หรือได้ประโยชน์อื่นใดมา โดยที่ไม่เสียสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือไม่เสียประโยชน์ใด ๆ ไป เป็นการได้มาซึ่งทรัพย์สิน ซึ่งการบริการ นั้น ก็น่าจะรวมอยู่ในความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ด้วย แต่อาจมีความไม่ชัดเจนในการตีความ ความหมายของการบริการให้รวมอยู่ในคำว่า “ทรัพย์สิน”

¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1733/2516

¹² คำพิพากษา 7264/2543

ดังนั้นแล้ว ด้วยความเคารพต่อศาล เห็นว่า ศาลตีความไปในความหมายของคำว่า “ทรัพย์สิน” ไม่ใช่ “ทรัพย์สิน” ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียคือ ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ รวมทั้งจากกรณีดังกล่าว นั้น เป็นการยาก ที่เราจะไปเปลี่ยนแนวการตีความหรือแนวคำพิพากษาของศาล ซึ่ง หากไม่สามารถที่จะไปปรับเปลี่ยน การตีความของศาลหรือแนวคำพิพากษาได้ เห็นว่า ควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมาย ให้มีความชัดเจนในเรื่อง “การได้ไปซึ่งบริการโดยการหลอกลวง” หรือ “การฉ้อโกงการบริการ” ให้เป็น ความผิดฐานฉ้อโกงด้วย

ซึ่งหากมีบทบัญญัติ ในเรื่องนี้เพิ่มขึ้นมาแล้ว ก็จะสามารถแก้ปัญหาในทางกฎหมายได้อีกหลาย กรณี เช่น คำพิพากษาฎีกา เกี่ยวกับการนำโทรศัพท์มือถือมาปรับจูนคลื่นสัญญาณโดยไม่ได้รับอนุญาต¹³, คำพิพากษาฎีกา เกี่ยวกับการลักเอาสัญญาณโทรศัพท์จากตู้โทรศัพท์¹⁴, คำพิพากษาฎีกา เกี่ยวกับการลัก กระแสไฟฟ้า¹⁵

ในกรณีดังกล่าวข้างต้นนั้น เข้าข่ายของลักษณะ ที่เป็น “การได้ไปซึ่งบริการโดยการหลอกลวง” หรือ “การฉ้อโกงการบริการ” เนื่องจาก ผู้กระทำความผิด มีเจตนาทุจริต ที่จะใช้บริการต่างๆโดยตั้งใจที่ จะไม่จ่ายค่าบริการแต่แรก ซึ่งเป็นการได้ผลประโยชน์โดยวิธีการหลอกลวง

จากกรณีดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นถึงช่องว่างของกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการหลอกลวง อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของผู้ถูกหลอกลวงว่าเป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย เนื่องจากความเสียหายทางทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากการบริการนั้นไม่ใช่การที่ผู้กระทำความผิดได้มาซึ่งทรัพย์สินตามนัยที่ผู้กระทำผิดได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในทรัพย์สินจากการหลอกลวง ด้วยสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนไปใน ปัจจุบันและธุรกิจบริการที่ขยายกว้างขึ้น หากไม่มีกฎหมายกำหนดให้การหลอกลวงเพื่อให้ได้มาซึ่งการ บริการเป็นความผิดฐานฉ้อโกง อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมเป็นวงกว้างและอาจกระทบต่อสภาพ เศรษฐกิจของประเทศก็เป็นได้

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญานั้น เป็นการก่ออาชญากรรมในด้านทรัพย์สิน ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและมีผลกระทบต่อประชาชน เป็นอาชญากรรมประเภทหนึ่ง ที่เป็นการหลอกลวง ให้หลงเชื่อ โดยไม่มีการขู่เข็ญ ประทุษร้ายหรือทำให้อับอาย เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่ เกี่ยวกับทรัพย์สิน ในลักษณะ 12 หมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 341 - 348 ซึ่งประกอบด้วย 6 ฐานความผิดด้วยกัน โดยเป็นความผิดที่ย่อมความได้ ยกเว้น มาตรา 343 เรื่องฉ้อโกงประชาชน ที่ไม่สามารถยอมความได้

ซึ่งมาตราหลักในเรื่องฉ้อโกง คือ มาตรา 341 บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่น ด้วยการ แสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังกล่าวนี้ ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สาม ทำ ถอน

¹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 5354/2539

¹⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 1880/2542

¹⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 481/2549

หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้ขึ้นกระทำความผิดฐาน ฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ซึ่งนับตั้งแต่มีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาขึ้นมา ความผิดฐานฉ้อโกง ยังไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขเพิ่มเติมในเนื้อหาสาระสำคัญแต่อย่างใด

และโดยเฉพาะอย่างยิ่งตามหลักกฎหมายอาญาของไทย การที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดไว้ ตามมาตรา 2 ของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งตรงกับหลักกฎหมายอาญา ที่ว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” ด้วยเหตุนี้เมื่อมีข้อเท็จจริงบางอย่างเกิดขึ้น ที่ไม่ตรงกับหลักกฎหมายบางประการ ก็ไม่อาจลงโทษผู้กระทำความผิดได้

โดยในกรณีที่ศึกษานี้คือ ในเรื่องของ “การฉ้อโกงการบริการ” ซึ่งในปัจจุบัน สภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีสิ่งต่าง ๆ เข้ามาอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการอำนวยความสะดวก เกี่ยวกับการบริการในด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น

ซึ่ง ตามหลักของกฎหมายต่างประเทศ ตามที่ได้ศึกษาข้างต้น ได้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงการบริการ ดังที่ได้ศึกษาข้างต้น ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษ ดังกล่าวนั้น จึงทำให้สามารถลงโทษผู้กระทำความผิด ที่ได้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการได้

โดยเฉพาะในกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ให้ความสำคัญกับความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการ เนื่องจากได้มีการบัญญัติความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการเพิ่มเติมขึ้นใหม่ จากบทบัญญัติความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงโดยทั่วไป โดยได้เพิ่มเติมขึ้นในประมวลกฎหมายอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 265a แสดงให้เห็นว่าเมื่อสภาวะการณ์ต่าง ๆ วิถีชีวิตและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการหรือการได้ไปซึ่งการบริการโดยการหลอกลวงนั้น เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จนเกิดผลกระทบต่อประชาชนและสังคมโดยรวม จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายดังกล่าวขึ้นมาเพิ่มเติม เพื่อครอบคลุมพฤติการณ์ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าว และลดการก่ออาชญากรรมอันเกี่ยวกับการบริการในสังคมได้มากยิ่งขึ้น

แต่ในประเทศไทย ยังไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการ ดังนั้นแล้วเมื่อมีความผิดในลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้น ก็ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจอย่างมาก เนื่องเป็นการก่ออาชญากรรมในด้านทรัพย์สิน ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้มีการพัฒนารูปแบบของการกระทำที่มีความหลากหลายและมีความแยบยลมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำของบุคคลเพียงคนเดียว ตลอดจนมีการสมรู้ร่วมคิดกันกระทำความผิดเป็นกลุ่มหรือองค์กร โดยมีการพัฒนาไปถึงระดับอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีวิธีการหลากหลายที่ทำให้ผู้เสียหายหลงเชื่อ และเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดได้มาซึ่งทรัพย์สิน หรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินส่วนบุคคล ของเอกชน หรือทรัพย์สินของรัฐ หรือที่มีไว้ใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายเป็นอย่างมาก เนื่องจากในปัจจุบันยังมีช่องว่างของกฎหมายอยู่มาก ที่ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ หรือในบางกรณีการลงโทษก็ยังไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายที่มีอยู่ หากไม่มีการป้องกัน หรือไม่มีการออกกฎหมายให้ครอบคลุมการกระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ หรือไม่มีการออกกฎหมายที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสมแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อ

ประชาชน ส่งผลต่อประเทศชาติ รวมทั้งความสงบสุขของบ้านเมือง

5.2 ข้อเสนอแนะ

ตามที่ได้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง ตามประมวลกฎหมายอาญา ของประเทศไทยและของต่างประเทศ รวมทั้งความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการของต่างประเทศ คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศอังกฤษ เห็นว่า ประเทศไทย ควรมีการ บัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงการบริการ ให้มีความครอบคลุมและเพื่ออุดช่องว่างของ กฎหมายที่มีอยู่ในเรื่องดังกล่าว ให้มีกฎหมายที่สามารถใช้บังคับได้กับการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับ การ ฉ้อโกงการบริการ และสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้

โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมความผิดฐานฉ้อโกงในประมวลกฎหมายอาญา ให้ครอบคลุมถึง ความผิดเกี่ยวกับกับการฉ้อโกงบริการหรือการได้ไปซึ่งการบริการโดยการหลอกลวง ให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพสังคมและบริบทของประเทศไทย เพื่อครอบคลุมการกระทำความผิดและ พฤติการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

โดยเห็นควรให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติมในประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ใน ลักษณะ 12 หมวด 3 ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับฉ้อโกง ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่มาตรา 341 - 348

ซึ่งมาตราที่มีความเกี่ยวข้องและมีความใกล้เคียงกับบทบัญญัติ เรื่องฉ้อโกงการบริการมากที่สุด คือ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 345 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดสั่งซื้อและบริโภคอาหารหรือ เครื่องดื่มหรือเข้าอยู่ในโรงแรม โดยรู้ว่าตนไม่สามารถชำระเงินค่าอาหาร ค่าเครื่องดื่ม หรือ ค่าอยู่ใน โรงแรมนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับ ไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

โดยเห็นควรให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติม ต่อจากเรื่องดังกล่าว คือ

มาตรา 345/1 ให้บัญญัติว่า “ ผู้ใดใช้บริการทางด้านต่าง ๆโดยการหลอกลวงผู้อื่น ให้ได้มาซึ่ง การบริการ แก่ตนเองหรือบุคคลอื่นโดยทุจริต ซึ่งการบริการนั้นจะมีขึ้นเมื่อ มีการชำระเงินแล้วหรือจะชำระ เงินสำหรับการบริการนั้น แต่ผู้นั้นได้รับบริการโดยมิได้ชำระเงินหรือมิได้ชำระเงินเต็มจำนวนเพื่อการ บริการดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าหากมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว ให้มีความชัดเจนและครอบคลุมถึง การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงบริการ ให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดและมีบทลงโทษอย่าง เหมาะสม จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมาก คือ จะช่วยป้องกันการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกง บริการและลดการก่ออาชญากรรมอันเกี่ยวกับการบริการในสังคม ช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยของคนใน สังคม และป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชนและประเทศชาติได้มากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์. (2549). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : จีระวิชาการพิมพ์.
- คณิต ณ นคร. (2553). พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- คณิต ณ นคร. (2556). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- คณิต ณ นคร. (2559). กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2525). กฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัญญัติยสภา.
- วิจิตร ลulitanนท์. (2507). กฎหมายอาญา (ภาค 1). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2559). คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- เอกุต เอช. (2477). กฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทความ

- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 263 วรรคแรกของประมวลกฎหมายเยอรมัน” ดุลพาห 3, 52 (กันยายน-ธันวาคม 2548)
- หยุด แสงอุทัย. “การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา” ดุลพาห 7, 3 (กรกฎาคม 2503)

เอกสารอื่น

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

วิทยานิพนธ์

- ชยธร วิชาโคตร. (2552). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกง. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาษาต่างประเทศ

Books

- Hart, H. L. A. **Punishment and Responsibility**. Oxford: Clarendon, 1968
- Henry CampBell Black, **Black's Law Dictionary**
- Jeffery, Clarence Ray. “The Development of Crime in Early English Society.” **The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science**

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

The Law Commission Recommends a Simpler Law of Fraud [Online], available URL:

<http://www.lawcom.gov.uk/docs/lc276sum.pdf>, 2008 (October, 30).

<https://www.gotoknow.org/posts/492001>, สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2560